

José Ignacio González Faus

La festa del fet humà

*A l'Anna, a qui la sola pregunta
"i si fos veritat que Déu s'ha fet
home?" li va canviar la vida*

Més enllà de ser cristià o no, els dies de Nadal continuen conservant un atractiu estrany que perdura fins i tot falsificat per un consum irracional. Crec que és possible identificar aquest atractiu si entenem que el Nadal (des de l'origen com a celebració del fer-se home de Déu) no és més que la festa del fet humà. Tot-hom intueix més o menys vagament que el fet humà és una meravella però s'ha de curar i potenciar. El Nadal és l'anunci que la porta cap a aquesta curació i aquesta potenciació és oberta, encara que no ho sembli en aquest món inhumà.

Aquest missatge s'aguditza perquè el fet humà divinitzat es concreta aquests dies en un nen. En el nen les relacions humanes que ens constitueixen encara no estan degradades: potser plorarà per les seves pors, el dolor o la fam que no sap expressar; però, en circumstàncies *normals* que no siguin les dels orfenats xinesos o les fams africanes, en contacte amb els altres tendeix a néixer-li el somriure, i els seus ulls miren amb una ingenuïtat que ja no cap en nosaltres, com si estiguessin descobrint que viure pot ser meravellós. La nostra expressió gairebé absurda –“el nen Déu”– transmet alguna cosa d'això: no puc oblidar el comentari gràfic d'una amiga sobre el seus fills: “quan són petits te'ls menjaries a pe-ton; quan creixen... et penedeixes de no haver-te'ls menjat”. Aquesta podria ser la raó per la qual, per Nadal, intentem recuperar aquestes relacions trencades tornant a fer seure la família entorn d'una taula, encara que de vegades aquest gest acabi deixant les relacions pitjor que no estaven. I tanmateix, potser ho tornarem a intentar el Nadal que ve.

Hi ha alguna cosa d'aquesta redempció del fet humà que s'expressa en les nades, cants exclusius del Nadal i

que no ens cansem de repetir cada any. En totes les llengües que conec, les lletres de les nades transmeten un món que sembla fet d'ingenuïtat, harmonia, do i humilitat.

Ingenuïtat que és (amb expressió de P. Ricoeur) “una segona ingenuïtat”: les nades no amaguen l'estable, ni el fred ni els animals al costat del bressol; però s'atreixeixen a dir que “els àngels canten a desdir, a l'establia” o que aquell que és “en un pobre pessebre” és el “chiquirritín queridito del alma”.

Aquesta possibilitat d'una segona ingenuïtat prové del fet que el Nadal és la festa del do. Nosaltres hem falsificat la donació convertint-la en un intercanvi que calcula si hem donat més o rebut menys. Però la nadala només sap que el pobre pastor portarà al portal “requesón, manteca y vino”, o que al noi de la mare se li han

de donar “panses i figues i mel i mató”, perquè la primera pregunta no és què em portarà sinó “què li darem”. I encara que no en tingui “más que un pobre zurrón”, el nen somriurà igual.

Al seu torn, el do transforma la realitat en harmonia: en l'univers del do “los angelitos cantando y el romero floreciendo”, i encara que calgui rentar i pentinar, “los cabellos son de oro y el peine de plata fina”. Si fa fred i neva (cosa molt improbable al lloc del naixement de Jesús), la neu servirà per fer “navidades blancas” i una “noche de paz”. Tots aquests trets de pintura naïf suggereixen l'harmonia del fet humà com una novetat que cal redescobrir: perquè no és en el retrat normal de la nostra realitat, que és aquest desnivell entre “la vida en sí”, tan bonica, i “aquesta vida nostra”, tan horrible.

Només una cosa fa possible aquest do capaç de tornar-nos una nova ingenuïtat i de transformar la realitat en harmonia. Aquest requisit és la humilitat: a Betlem s'hi pot veure el mateix Déu “nounat”, per això se'ns convida a anar-hi per adorar aquesta humilitat (“venite adoremus”), mentre els àngels no paren de cantar “gloria, gloria” en una mena de fuga inacabable, amb l'esperança que “els homes ho escoltaran”. Perquè només en aquesta adoració de la humilitat (que no té res a veure amb la falta d'autoestima sinó que brolla de la sobreabundància de l'ésser), només allà serà possible la “pau per als homes”. Una pau que encara no hem aconseguit perquè la busquem sempre com a fruit de la victòria i no com a fruit de la justícia.

Que hem desfigurat el Nadal fins a fer-lo irreconeixible i anticristià sembla innegable. Però també continua bategant avui l'indici d'altres nades possibles. Tant de bo, doncs, que si més no els cristians, quan aquest any ens desitgem un Bon Nadal, explicitem que ens estem desitjant la joia d'una humanitat “sòbria i solidària”, on tot el que la festa té de sobreabundant és compartit amb decisió i serenitat.●

AVALLONE

Francesc-Marc
Álvaro

Mons a mig acabar

Diuen que avui, segons els maies, el món s'acaba. Espero que sigui després de poder saludar la Montse de Cal Batadet, que m'ha guardat el pollastre per al dia de Nadal i l'he de recollir, sens falta, abans del migdia. Un dels plaers de la vida és fer-la petar amb la gent que estima la feina i resisteix darrere del taulell malgrat la maltempsada. Bé, amics, no patiu gaire: la fi del món, com la loteria, sempre li toca a algú altre. A més, es veu que els maies, que eren molt putes, no es referien literalment a una gran explosió del planeta sinó a una transformació a gran escala que ens deixaria a tots més canviadets que la mítica cantant Cher després de cadascuna de les seves intervencions de cirurgia estètica. És a dir, que tot plegat només és una metàfora: el món no arriba a la fi, sinó que entrem en una nova etapa. Ho sento, tampoc aquestes festes us salvareu de compartir taula amb aquell cosí tan pesat que aconsegueix que, quan arriba la carn d'olla, envegeu la sort d'un reu de la Inquisició.

La veritat, més que la fi del món, allò que m'inquieta són els mons a

En els negocis, la política, la cultura i en moltes activitats abunden les feines a mig fer

mig acabar o a mig fer, com vulgueu dir-ne. En català, tenim una expressió que defineix molt bé això: fet i deixat estar. Els mons fets i deixats estar proliferen com una epidèmia. Pot ser deixadesa, incompetència, frivolitat, mala bava o una mica de tot. Tinc un amic alemany que va encarregar una porta de ferro per la seva casa d'aquí i va acabar histèric amb les maneres i actituds de l'industrial indígena que havia de realitzar la tasca. Va costar déu i ajut que la porta encaixés. No cal que digui que el concepte que l'alemany va fer-se de la productivitat nostrada no ens serviria ni per participar en el festival d'Eurovisió com a mercenaris d'una república vagament exsoviètica.

Al nostre voltant, hi ha massa mons a mig acabar. En els negocis, la política, la cultura i en moltes activitats abunden les feines a mig fer. És clar que també hi ha gent excel·lent que treballa molt bé, per descomptat, tant en el sector públic com en el privat. Però la tendència a construir mons a mitges ens domina. Agafem un cas típic de la nostra esfera oficial: legislem molt però, després, a l'hora d'aplicar les lleis, el relaxament és sensacional. Ens podem consolar pensant que hi ha societats on aquesta irresponsabilitat i deixadesa és superior. També hi ha mons que s'enfonsen o que mai no acaben de néixer.

De nen, em fascinaven els mons perduts i ara –amb permís dels maies i del professor Sebastià d'Arbó– em capfica la incapacitat que tenim d'entendre que la fi del món arriba cada vegada que no fem tot el possible perquè el món funcioni i ho faci bé. Ara, potser exagero una mica: tingueu en compte que sóc usuari de Renfe i, per a mi, el món s'acaba (sovint) quan peta qualsevol catenària.●

www.francescmarcalvaro.cat

Eulàlia Solé

Monument a Churchill

En un cèntric carrer de Barcelona acaba d'inaugurar-se el monument a Winston Churchill, polític, militar, orador i escriptor guardonat amb el premi Nobel de Literatura. Es tracta d'un monòlit que feia anys que estava pendent de ser esculpit i instal·lat, possiblement perquè no tothom estava d'acord a homenatjar l'estadista britànic, o com a mínim, perquè existia certa indiferència. Entre els arguments esgrimits a favor de retre homenatge a Churchill s'ha desplegat la frase que suposadament va pronunciar durant un dels bombardejos nazis sobre Londres: “Aguanteu, tal com ho van fer els valents barcelonins”.

Portats a col·lació els bombardejos, resulta impossible no portar també a la me-

mòria el paper que va tenir Churchill en un dels bombardejos més devastadors de la Segona Guerra Mundial, el de la ciutat de Dresden. Realitzat poques setmanes abans de la capitulació d'Alemanya, quan aquesta ja no tenia la més mínima capacitat bèl·lica, en quatre dies mortífers del mes de febrer del 1945 més de 30.000 persones van morir sota 4.000 tones de bombes. La gran majoria de les víctimes van ser civils i la ciutat, que no tenia cap valor estratègic, va ser devastada. Churchill, que va donar suport a l'operació militar, no va mostrar en les seves memòries cap compunció. Fins i tot reconeixent a favor seu l'entorn bèl·lic general en què aquest episodi es va desenvolupar, cal preguntar-se per què Barcelona erigeix un monument al responsable de l'execució d'una matança que els historiadors consideren militarment in-

necessària. Confiem que no sorgeixi, a semblança d'aquesta, una altra proposta estrafolària, com seria la d'erigir un monument a Harry Truman, aquell a qui no li va tremolar el pols ni en certificar el primer bombardeig atòmic ni el segon, també sobre un país a punt de la rendició. Si la matança d'Hiroshima va ser una perversió, la repetició sobre Nagasaki resulta tan inexplicable que falten adjectius.

Per contra, a Barcelona no hi ha cap monument en honor de Mahatma Gandhi, el qual va assolir l'èxit a través del pacifisme. I també seria possible ornamentar la ciutat enaltint benefactors de la humanitat com ara Nelson Mandela o Pere Casaldàliga. És cert que encara són vius –que sigui per molt de temps–, i que se sol honrar els morts, però a segons quins difunts, més val deixar-los immòbils a la tomba històrica.●

E. SOLÉ, sociòloga i escriptora